

INNHOLD

Prestens ord av Siri Schultze-Florey.....	1
Guds hand av Hans Børli.....	3
Strålende alvor av Christward Kröner.....	4
Elsk eders fiender av Christward Kröner	7
Frelsende tilgivelse av Gry Veronica Alsos.....	12
Kristi trinitet av Martin Kühnert	18
Ridderne av det runde bord av Kristine Høiland	20
Støtte til bokoversettelse	23
Minneord – Charlotte Wrist Kirk.....	24
Minneord – Kaspar Hartveit	29
Minneord – Pål Aleksander Makatia.....	34
Olsby feirer 40 år	40
Gravferder	42
Ved andre stranda av Hans Børli.....	43
Menigheter	44

Prestens ord av Siri Schultze-Florey

Glimt fra Olavsfest i Trondheim

Olavsfest er en verdibasert kulturfest og den begynner ved Olsok. Tema i år var MAKt og det ble behandlet på mange måter:

Vestfrontmøtet med tema AVMAKT; Håkon Haugsbø hadde invitert Irene Ueland, mor til Maren Ueland som ble drept i Marokko i 2018. Irene vender den bunnløse sorgen og avmakten til å arbeide for en bedre verden. Hun reiste til Marokko for å møte mødrene til drapsmennene. – De hadde alle mistet barna sine. ‘Marengardens Fredsbyggende Stiftelse’ vil bekjempe radikaliserings gjennom medmenneskelighet. Avmakten forvandles til fremtidsvilje.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn, STL, inviterte også i år til samtale om tema fra Vestfrontmøtet. En av historiene rundt bordet: Hassan erfarte at hans liv sto på en knivsegg. Plutselig var han definert som uønsket etter kuppforsøket i Tyrkia. Skulle han flykte og miste venner og familie? Skulle han bli, og likevel miste venner og familie fordi han ville bli fengslet? Hva skulle han velge? Han kunne ikke velge noen av delene. Men han kunne velge Gud. Så åpnet det seg en mulighet for flukt og asyl i Trondheim, og livet ga ham nye venner og nye muligheter.

Filmen STRAFF; en dokumentar hvor vi får følge innsatte og veiledere i en retreat, en tilbaketrukket tid på tre uker. De innsatte gir avkall på ‘fritidsgodene’ og går inn til stillhet og fellesskap. Vi ser dem i samtaler og refleksjon. Vi får høre deres tanker og følge dem på veien. Vi fornemmer stillhet og ettertanke. Vi ser dem stå rundt lysgloben og de holder hverandre i hendene. Gjennom denne tiden åpnet det seg

en mulighet og ønsket om å ta noen nye valg for sitt liv. Filmen kommer på kino i høst.

Utstillingen Kunst og Makt: Det er 10 år siden jesidiene i Sinjar-regionen i Nord-Irak ble overfalt av IS. Kirkens nødhjelp har bl.a. gitt overlevende og traumatiserte kvinner tilbud om kunstterapi, og vi fikk se bilder utstilt i Vår Frue kirke. Bilder som fortalte oss om dem. Bilder som hjalp dem til å bearbeide traumene. Det er likevel håp om å kunne reise seg og leve i samfunnet etter slike overgrep.

Olavsfest ga oss mange inntrykk og opplevelser. Og håp for det gode som ligger i hvert menneske og som kan forvandle livet og verden i lever i.

Guds hand av Hans Børli

Mitt avsides lille liv:
En fyrstikkflamme
som blafrer skremt
inne i hulhanda til Gud
i verdens blåsende netter.

Ja, i det redde skjæret av meg sjøl
Har jeg sett innsida av
Guds hand.

Den var hard og ru,
slitt
lik handa til en bureiser
som står ved åkeren sin en kveld
og knuser et havrekorn for å se
om marginen er god.

Fra *Frosne tranebær*, 1984.

Strålende alvor av Christward Krøner

Menneskets jordliv utfolder seg mellom fødsel og død. Begge hendelser viser seg som to egenartede, uforlignelige "øyeblikk" som i regelen er fylt av et dypt alvor. Ved en fødsel opplever vi - om det ikke er komplikasjoner - et dypt, frydefullt alvor preget av uopplevd fremtid; ved døden er Alvoret mye sterkere preget av den døendes sjeleholdning, tilfredsheten eller utilfredsheten med livet som har vært, helse - eller smertetilstanden. Men selv når det er en helt fredelig og innforstått død etter et langt liv - ingen av de tilstedeværende ville finne på å komme med en vits eller en upassende bemerkning.

Alvoret vi føler ved et menneskes fødsel eller død kan vi se som sjelelig ekko av en reell åndsberøring. Mange mennesker opplever i disse øyeblikk at de blir ført med et langt stykke over terskelen, og at det kan være vanskelig å holde fast på hverdagsbevisstheten. Man opplever å stå ved siden av seg selv og trenger tid for å finne igjen likevekten. Fødsel og død er øyeblikk hvor «alt» står på spill; øyeblikk som er avgjørende for det som skal følge etter. Disse kvalitetene, som handler om begynnelse og slutt, står i et underliggende forhold til alle de øyeblikk i livet hvor noe avgjørende skal skje. Når vi tar på oss et ansvar, når noe nytt begynner etter at vi har bestemt oss for det, eller når noe vesentlig avsluttes etter vår egen eller en fremmed vilje, det kan være et yrke eller en livsforbindelse; der hersker også alltid Alvoret.

Ved grunnleggelsen av Kristensamfunnet handlet det om en fødsel av høyere art. Om en inkarnasjon i overført betydning. Det handlet om personlige avgjørelser av eksistensiell karakter, og om i fellesskap å være villig til å komme en

åndelig nødvendighet i møte med alle de sjelelige krefter man hadde til rådighet, samtidig som man var seg bevisst den egne utilstrekkelighet.

Impulsen til religiøs fornyelse ble ikke i første rekke opplevd som et personlig behov, men som en nødvendighet som ga seg ut fra verdensforholdene og nåtidsmenneskenes sjel liv. Dette utgangspunktet vekker et alvor. Når jeg forbinder meg med en sak som jeg erkjenner som “verdensnødvendighet”, da lever i bunnen av denne handling et dypt alvor. Det står ikke i motsetning til fødsels glede og begeistring som også opplevdes av grunnleggerne. I sentrum for den religiøse fornyelsen står kultusen. Rudolf Steiner påpekte overfor det vordende presteskap at kultusen bare kan opptas “som den ene og alene kan være ment; med det fulle alvor.”

Kultusen er det reelle avbilde av en åndelig virkelighet. Denne åndelige virkelighet blir ved gjennomføringen av kultusen virksomt nærværende i det jordiske. Der råder ingen vilkårlighet eller personlige preferanser. Likevel er den helt personlige menneskelige innsats nødvendig, for bare ved hjelp av menneskers gjerninger - våre gjerninger - kan denne “inkarnasjonen” - som er nåde helt igjennom - finne sted stadig på nytt. Når menneskesjelen blir til et speil for en høyere nødvendighet, ikler den seg Alvorets vesen, for Alvoret er på en måte det sjelelige ekko som blir frembragt av det objektivt åndelige.

Også i engleverdenen møter vi Alvoret. Rudolf Steiner karakteriserer en gang i sine Ledesetninger (GA 26) tidsånden Mikael med følgende ord: «Mikael er i alle ting alvorlig, for alvor som åpenbaring av et vesen er kosmos' speiling gjennom dette vesen; smilet er uttrykket for det som går ut fra et vesen og stråler inn i verden».

I Mikael-festtidens bønn møter vi en beskrivelse av Mikael's skikkelse og vesensart hvor også alvorets motiv kommer frem, men her er de kvalitetene som vi nettopp stilte overfor hverandre (alvor som kosmos'speil - smilet som uttrykk for det som stråler inn i verden) på underfull måte forbundet med hverandre, når det heter at det ut fra Mikael's lysglans «stråler» alvor. Hvilket ord! Hvilken karakteristikk; strålende alvor! Et alvor som bringer lys inn i verden. Hadde vi bare hatt litt av det!

Ofte får vi høre fra mennesker som møter kultusen for første gang: Dere er så alvorlige. Dette alvoret oppleves avvisende, tungt, trykkende og fjernt fra all livsglede. Må det være slik? Ekte alvor har ingenting med dysterhet, bitterhet eller kronisk melankoli å gjøre. Det er forbundet med ansvarsbevissthet, med mot og med viljen til å stille seg til tjeneste for en (høyere) nødvendighet. Dette alvoret behøver ikke være mørkt, men kan derimot være helt lyst, nettopp «strålende».

Jo dypere alvoret til tider er, desto større kan også gleden, munterheten og løssluppenheten være til andre tider. For alt har sin tid. Vi mennesker er hele livet vesener som både puster inn og ut. Ingen kan bare puste inn, det ville fort føre til død. Likeså permanent utpust. Livet folder seg ut i et vekselspill, i en rytme. Det handler kanskje om å finne den riktige rytmen mellom sjelens forskjellige livsytringer slik at alvoret vårt lærer å puste.

Trykket i Die Christengemeinschaft 9/2022. Oversatt av Kjersti Kløften

Elsk eders fiender av Christward Króner

Bergprekenen - en nødvendig overutfordring

Bergprekenen inneholder en mengde imperativer som har med vår livsførsel å gjøre. Hvis vi forsøker å ta dem alvorlig og gjøre dem til idealer for våre handlinger, rykker de oss ettertrykkelig ut av komfortsonen. Det gjelder forholdet til jordisk gods, til vår eiendom; hele spørsmålet om å dele og villigheten til å gi. Allerede dette kan være en utfordring, selv om vi bare delvis bygger vår selvbevissthet på eindedeler. Enda vanskeligere blir det når Jesus Kristus gir disiplinene retningslinjer for rent sjelelige holdninger med på veien, som ved dømming eller i berøring med hevnfølelser. I denne sammenheng har vers 44 fra 5. kapittel i Matteusevangeliet en særskilt stilling: «Dere har hørt at det er sagt: Du skal elske din neste og hate din fiende. Men jeg sier dere: Elsk deres fiender og be for dem som forfølger dere.» - Er ikke det en himmelvid overutfordring? Er ikke det rett og slett for mye forlangt? Hvem kan leve opp til noe sånt? Jo, det er en overutfordring. Jo, det er for mye forlangt. Og: Ja, antagelig har det hittil vært få mennesker som virkelig har kunnet etterleve dette. Ville det ikke være rådelig ganske enkelt å sette dette verset til side? Kanskje etter mottoet; alle andre maksimer i Bergprekenen er vanskelige nok å sette ut i livet, denne er så vanskelig at jeg uansett aldri vil klare det. Den angår meg ikke. Eller - har det kanskje en verdi å beskjefte seg utholdende nettopp med denne uttalelsen, med utfordringen som rettes mot oss? Hvordan er min «normale» - så å si naturgitte - sjelelige holdning overfor mine fiender? Og hvem er egentlig min fiende? En fiende ville vel være et menneske som ikke vil

meg vel, som hater meg, av misbilligelse, misunnelse, skuffelse, sårethet - eller ganske enkelt fordi han ikke liker meg eller fordi jeg står i veien for ham. Som regel fins det en eller annen forhistorie som jeg - muligens uvitende - er delaktig i. Sjelden blir noen en annens fiende ut av det blå. Kanskje har jeg også fiender som jeg ikke aner noe om?

Hvis jeg merker at noen er negativt innstilt til meg, hvordan reagerer jeg da? Har jeg mot og kraft til å ta kontakt for å snakke med vedkommende - eller trekker jeg meg unna? Og hva oppstår inni meg? Danner det seg antipati og hat også hos meg? Dyrker jeg på min side hevntanker, eller er jeg som lammet og full av angst? Og hva gjør jeg med disse følelsene når jeg merker dem og tenker over dem? Forsøker jeg å ta stilling til dem - eller søker jeg distraksjon for å fortrenge dem så godt jeg kan?

Erfaringen viser at følelser av hat og angst gjør meg ufri, de okkuperer mitt indre, innskrenker mitt sjelelige spillerom. Selv om jeg kanskje hverken vil eller kan endre noe ved denne sjeletilstand, så kan denne erkjennelsen oppstå i meg; disse følelsene skader meg selv. I tillegg binder de meg til mitt hatobjekt. Utover det er jeg med på å øke mengden hat i verden, henholdsvis angstfølelser i sjelerommet. Jeg er med på å ernære vesener som lever i og av denslags. Jeg kunne altså forsøke, av pur egenbeskyttelse, å tørke ut slike negative følelser, men som regel vil det ikke lykkes, fordi forbindelsen til min fiende består under overflaten, og de ubedte sjelegjestene stadig tropper opp. Men skulle jeg nå istedenfor virkelig forsøke å elske mine fiender?! Hvordan skulle det gå for seg?! Følelser lar seg som kjent ikke slå av eller på. Vi kan heller ikke ved en viljebeslutning

forvandle dem til motsatsen. Jeg måtte altså begynne med bittesmå skritt, med «forstadier til kjærlighet», hvis jeg skulle forsøke å begi meg ut på denne veien.

Spørsmålet om tilgivelse - i tilfelle jeg er blitt tilføyet skade - som en nødvendig forberedelse til en positiv sjelelig tilnærming, vil jeg til å begynne med sette i parentes. Nå kommer tenkningens frihetssfære inn i bildet. Uten den ville vi ikke komme videre. Tankens fokus står vi fritt å forandre i håp om at også følelsene på lengre sikt vil følge etter.

I utgangspunktet er det jo klart; vi kan ikke forandre den andre. Den eneste voksne som vi kan forandre, er oss selv. Vi kunne begynne med å forsøke å oppbringe fordomsfri interesse for «fienden». Kanskje vil det lykkes oss å forstå det ene og det andre ved dette mennesket og hvordan det er blitt slik. Sammenhenger kan muligens gå opp for oss som vi tidligere ikke har tenkt på, og det kan vokse frem en forståelse for hvorfor personen er som den er. Kanskje får vi øye på noe som fra vår side har bidratt til «fiendskapet».

Allerede en slik forståelse kan føles som en første sjelelig befrielse. Mangel på forståelse lammer og tenderer mot aggressivitet - å kunne forstå befri og kaller på mildhet. Og så vil vel et religiøst menneske også gjøre et forsøk med den siste delen av setningen: «Be for dem som forfølger dere.» Lykkes det meg å henvende meg til det menneskes engel som er min fiende, i ærlig forbønn? Det er sikkert ikke enkelt, men man kunne forsøke. Igjen og igjen. Og vente ydmykt. Og være lydhør. Kanskje får jeg på denne veien en anelse om hans høyere, hans evige vesen. Hva gjør det med meg? Hva gjør det med ham? Er det noe som forandrer seg?

Den russiske dikteren og maleren Maximilian Woloschin beretter om hvordan han hjalp en venn som var i ferd med å komme i stor fare, ved å be for hans potensielle plageånder. Nettopp ikke for vennen, men for de som truet ham! Og vennen slapp dagen etter heldig fra den livstruende situasjonen.

I apostelgjerningene 16. kap. fortelles det om Paulus, som da han var kommet i fangenskap og havnet bundet i et mørkt fangehull, slett ikke forbannet sin fangevokter, men ved midnatt stemte i lovsanger til Gud. Dermed skjedde det en vending som gjorde at han snart fikk friheten tilbake, og samtidig reddet livet til fangevokteren. Deretter ble både denne og hans familie døpt og innlemmet i kristenheten.

Helt annerledes, men likevel lignende, husker jeg beretningen til et menneske som i det øyeblikk hvor han følte seg truet av en annen, fremkalte den tanke i seg at denne farlige personen også en gang hadde vært et uskyldig, lite barn. Og så skildret han hvordan denne tanken åpnet et nytt rom, demmet opp for angsten - og den andre ga plutselig slipp på sitt forehavende. Dette er naturligvis ingen håndfaste bevis for åndens virksomhet, men det er fortellinger som kan tilskynde oss til selv å samle erfaringer på dette feltet og til å leve øvende med budet «Elsk deres fiender». La oss på denne bakgrunn vende oss mot Kristi oppfordringer i Bergprekenen. Da vil vi erkjenne at overutfordringen er villet. Vi blir skjenket ren vin uten noe utenomsmakk. Ikke for å plage oss, men for å provosere og kalle frem det beste i oss, idet det guddommelige utviklingsmålet blir stilt frem for oss, det som skal komme til syne i det frie menneskevesenet som overvinner seg selv og oppnår evnen til kjærlighet. Bare slik blir disse ordene som er talt i denne

sammenhengen, forståelige: «Vær fullkomne, slik deres Fader i himmelen er fullkommen.» Det er menneskets gudelighet det er tale om - den helt store buen blir slått, perspektivet når til det nye Jerusalem. At det er uendelig langt dit, er klart. Men det skal ikke ta fra oss motet. Det gjelder å ta imot Bergprekenens utfordringer og oppfordringer igjen og igjen. De utgjør ingen guddommelig tvangsforskrift, men har sin kilde i den himmelske godhet, som med klare ord vil lede oss til å erkjenne den eneste fruktbare veien inn i fremtiden. Bergprekenen er ingen befaling, men et uttrykk for guddommelig omsorg for oss mennesker. Når vi ser våkent inn i fremtiden, ser vi overalt hvor nødvendig og sunnhetsbefordrende en orientering etter disse idealene ville vært.

Om vi vil forplikte oss og våge oss til stadig å ta videre skritt på denne veien, ligger i vår frie beslutning - daglig på ny.

Trykket i Die Christengemeinschaft 7-8/2023. Oversatt av Kjersti Kløften

Frelsende tilgivelse av Gry Veronica Alsos

Dette er den femte og siste i en serie artikler om tilgivelse basert på boken «Die okkulte Bedeutung des Verzeihens» eller «The occult significance of forgiveness» av Sergei O. Prokofieff. De forrige sto i de siste fire numrene.

I min første artikkel om temaet skrev jeg at vi gjennom å øve og utøve tilgivelse kan frelse verden. Jeg beskrev en skoleringsvei som krever oppdragelse av sansene for å rense eterlegemet, og øvelse av selvovertinnelse og kjærlighetsfulle offergjerninger for å la høyere vesensledd gjennomlyse de lavere og slik skape en speiling av den åndelige verden i det enkelte menneske. Tilgivelse kan utøves på alle nivåer av menneskelige relasjoner, inkludert relasjonen til en selv. Vårt liv er en innvielsesvei, og tilgivelse kan bli en nøkkel til å utvikle oversanselige organer i astrallegemet, slik at vi kan sanse Kristus i sjeleverdenen.

I denne kontakten med den kosmiske kjærlighets kraft vil vårt astrallegeme virke transformerende på vårt eterlegeme og forvandle det til livsånd. Dette er inspirasjonsstadiet i innvielsen, og det er på dette stadium menneskene vil kunne frelse Luzifer. Denne oppgaven har vi påbegynt i vår tid, og alle som tar imot Kristusimpulsen og streber etter å virke ut fra den, medvirker. Da møter motstandsmaktene Kristus i oss, og slik kan de forløses gjennom kjærlighetskraften.

Motmaktenes vesen

De luziferiske vesener frister og fordreier menneskene i følelsesfeltet ved å virke i astrallegemene våre, og de tilhørte en gang det laveste Englehierarkiet. Men de trådte ut

av den kosmiske utviklingen i Jordens forrige inkarnasjonsstadium, det Rudolf Steiner kalte «Den Gamle Måne», der menneskene utviklet sine astrallegemer. De ahrimanske vesener binder menneskenes eterkrefter til materien gjennom eterlegemene våre. De tilhørte Erkeenglenes hierarki, men trådte ut av den kosmiske utviklingen i Jordens stadium kalt «Den Gamle Sol», der menneskene utviklet sine eterlegemer. Ahriman er ventet å inkarnere på Jorden i vår tid og forsterke sin virkning. De asuriske vesener skal friste og binde menneskenes fysiske legemer med sin ondskap. De tilhørte Archais hierarki, men de trådte ut av den kosmiske utviklingen da Jorden var på sitt første stadium, det Steiner kaller «Den Gamle Saturn», hvor menneskekroppen startet sin utvikling. De asuriske krefters påvirkning er noe som hører fremtiden til, for nåtidens mennesker er deres fulle virkning fremdeles ikke blitt en realitet. Hvilken makt de vil ha over menneskene, vil avhenge av hvordan menneskeheten håndterer Ahrimans kommende inkarnasjon.

Englehierarkier har siden motmaktenes uttreden fortsatt sin utvikling. Englenes hierarki lever i vår tid som åndsselvets imaginasjoner av Den Hellige Ånd, Erkeenglenes hierarki lever i livsånden fylt av Sønnens inspirasjon, og Archais hierarki lever i åndsmennesket med intuisjoner fra Faderånden. De er tjenere av Trefoldigheten.

Motmaktenes tilsvarende utvikling etter at de trådte ut av den kosmiske utviklingen har foregått uten kontakt med Trefoldigheten. Det innebærer at deres høyere vesensledd som er utviklet siden den gang, ikke kjenner eller søker denne kontakten, og dermed tjener de som motstandere av Trefoldighetens virke. Slik blir Luzifer i det astrale en

motstander av Ånden, Ahriman i det eteriske en motstander av Sønnen, og Asuras i det fysiske en motstander av Faderen.

Kristi virke og menneskenes utvikling

Fra Jordandåpen til korsfestelsen virket Kristi kraft på alle vesensledd i Jesus av Nazareths fysiske legeme. Det første året forvandlet Kristus Jesu astrallegeme til et høyere vesensledd, til et åndsselv gjennom å la det guddommelige lys stråle inn i det. Luzifer, som virker i menneskers astrallegeme, fikk dermed ingen makt over det. Det andre året forvandlet Kristus Jesu eterlegeme til et enda høyere vesensledd, livsånden, gjennom å la guddommelig livskraft stråle inn i det. Ahriman, som virker i menneskenes eterlegemer, fikk ingen tilgang til det. Det tredje året lot Kristus Jesu fysiske legeme gjennomstrømmes av den guddommelige kjærlighets kraft, og slik forvandlet han det til det høyeste vesensleddet, åndsmennesket. Det ble Hans oppstandelseslegeme. Asuras, den kraftigste motmakten som forbereder seg på å virke i menneskenes fysiske legemer, ble avstengt fra det.

Slik beredte Kristus Jordens utvikling for menneskeheten, så menneskene selv ved å forbinde seg med Kristus-impulsen og med Kristus som Jordens jeg, kunne gå den samme utvikling på et mikrokosmisk plan og ta del i motmaktens forløsning og frelse.

Kristi virke på Jordan besto i to motgående strømmer: Samtidig som Han som guddommelig vesen inkarnerte i Jesu fysiske legeme, transformerte Han dette legemet til et åndelig legeme, til et oppstandelseslegeme som allerede tre dager etter døden kunne fri seg fra materien. Hans

inkarnasjon var først fullbrakt i siste øyeblikk før han døde på korset, takket være eddikens oppvekkende virkning. Han evnet å forbinde seg med Jordens materie og samtidig heve materien til åndens verden. Kultus og omvendt kultus i samme bevegelse. Med sitt offer har Kristus tatt på seg menneskehetens skjebne, og Han har gått foran og vist oss i store bilder den vei vi selv skal gå.

Herfra til evigheten

I vår tid muliggjøres altså Luzifers frelse gjennom det enkelte menneskes bestrebelse og renselsen av våre astrallegemer slik at vi kan bygge et åndsselv.

I den sjette etteratlantiske kulturperiode vil menneskehetens utvikling være kommet så langt at menneskenes eterlegemer kan gjennomstrømmes av guddommelig livskraft, og eterlegemet kan forvandles til livsånd. Ahriman kan dermed settes fri. Men Ahrimans forløsning vil være avhengig av at et helt folk, et samfunn gjennom utviklingen av livsånden kan bli ett med makrokosmos uten å miste selvbevisstheten. Det er altså tale om en innvielsesvei der den innviedes vilje blir transformert til intuisjon, og det enkelte menneske kan ikke make dette alene. Først når et helt folk har oppnådd dette, kan Kristus åpenbare seg utilslørt som Jordens åndelige jeg.

I den syvende etteratlantiske perioden, ved endetiden, vil innvielsen av menneskeheten nå det nivået at Kristusimpulsen også kan gjennomtrenge den fysiske kroppen og transformere den til åndsmenneske, til et oppstandelseslegeme. Asuras' frelse vil være avhengig av at menneskeheten går denne veien sammen.

Frelsen består i å innforlive Kristusimpulsen i det enkelte mennesket slik at motmaktene kan gjenkjenne Trefoldighetens virke i menneskenes høyere vesensledd: For når menneskene har utviklet sitt åndsselv og møter de luziferiske krefter med lysende godhet, kan disse vesnene møte Kristi åndsselv i menneskenes forvandlede astrallegemer, og dermed forenes med Helligånden, som Kristus har innforlivet i seg. Når menneskene har utviklet sin livsånd og som samfunn kan møte de ahrimanske krefter med livskraftig varme, vil disse gjennom møtet med menneskenes transformerte eterlegemer møte Kristi livsånd, og dermed forenes med Sønnen. Og når menneskene til sist har utviklet sitt høyeste vesensledd, åndsmennesket, og som menneskehet kan møte de asuriske krefter med fullkommen kjærlighetskraft, vil disse vesnene gjennom møtet med menneskenes transformerte fysiske legemer møte Kristi oppstandelseslegeme. Slik kan de forenes med Faderen.

Det begynner her og nå

For meg dannes store bilder av disse fremtidige hendelsene, og i tråd med egne erfaringer i dette livet fortøner det seg slik: Min jordiske vei fører meg sammen med klodens liv, og jeg føler meg dypt forbundet med både stener, planter og dyr. De taler til meg, de taler med meg, og jeg føler en samklang med dem som gjør at jeg samler sten, dyrker og foredler planter og gjør det jeg kan for å understøtte dyrenes levekår. I møter med mennesker opplever jeg stadig nye relasjoner som kan være av meget ulik karakter. Med noen kan jeg føle en umiddelbar og dyp resonans og starte et vennskap som om vi alltid har kjent hverandre, andre slår an andre strenger, noen vekker anelser som ligger så dypt i meg at de må stamme fra en åndelig eksistens før

min fødsel. Men alle angår meg, enten de vekker min begeistring eller undring.

Dette er vår oppgave i møte med motmaktene: Å la den guddommelige kjærlighets kraft tone så rungende mot dem at de vekkes til anelse av hva som var, av hva som kan være. For en gang virket de sammen med Trefoldigheten, og selv om de lenge har snudd seg bort fra dens kraft med hele seg, vil den uvegerlig slå an deres innerste strenger og gjennomstrømme dem med sine vibrasjoner. De skal inn i folden igjen.

Hele denne utviklingen kan næres hver dag med det lille vi kan gjøre for å skape toleranse, aksept og tilgivelse i våre nærmeste omgivelser og i forholdet til de døde. For min del startet det i speilet.

Kristi trinitet av Martin Kuhnert

Die Dreyeinigkeit der Natur

*Dass Gott dreyeinig ist,
zeigt dir ein jedes Kraut,
da Schwefel, Saltz, Mercur
in einem wird geschaut.
Angelus Silesius 1*

Den som er blitt oppmerksom på at verden er organisert trefoldig både i gestalt og i prosess, oppdager dette prinsippet overalt som et bilde av eller et uttrykk for Guds treenighet. Slik vil også hver av trefoldighetens «personer» omfatte Guds helhet.

Om Kristus, sønnesiden av Gud, kan man si at alt liv er forbundet med ham. I Johannes-prologen heter det at i ham (i Logos) var livet (Joh. 1,4). Kristus bærer livet.

Liv er en prosess som forløper i tiden. Slik tiden som permanent nåtid kommer fra en fortid og har en fremtid foran seg, er livet karakterisert ved at noe trer inn i livsprosessen og senere faller ut av den. Fødsel og død er en del av livet.

Et litt annet aspekt kommer til uttrykk i kommuniionsbønnene i menneskevielsens handling. Der blir Kristus tiltalt som den som bærer og ordner verdens liv som han får det fra Faderen og gjør det friskt ved Ånden. I den katolske kirken heter det på tilsvarende sted: ... du som lever og hersker med Gud, Faderen, i enhet med den Hellige Ånd. Dette kan man forstå på forskjellige måter: Enten slik at man ser på det å bære og ordne (leve og herske i den katolske messen) som en sammenfatning av kvalitetene som

tilkommer Kristus fra Faderen, og på den andre siden kraften til å helbrede som tilflyter Ham fra Åndens side. Dette ville være en sterkt dualistisk oppfatning, som forstår Kristus determinert av Faderen på den ene side og av Den hellige ånd på den andre. Eller man kan oppfatte det slik at Kristus først tiltales i sitt mest ur-egne vesen som bæreren av verdens liv (du som bærer verdens liv,), deretter som den som strukturerer og ordner det etter anordning fra verdens grunn, Faderen (... og ordner verdens liv, som du får det fra Faderen) og til slutt som det levendes helbreder ved sin enhet med Ånden, som gjør det helt og friskt (og gjør det friskt ved Ånden...).

Jeg vil forstå anropingen av Kristus i kommuniionsdelen av menneskevielsens handling på denne trinitariske måten. Dermed blir for meg både Kristus som den selvstendige bæreren av alt liv og hans enhet med verdens Fadergrunn og Den hellige ånd, tydelig.

*1. At Gud er treenig,
viser deg hver en urt,
hvor svovel, salt og Merkur
blir skuet i enighet.*

Oversatt fra Die Christengemeinschaft 7-8/2023 av Kjersti Kløften

Ridderne av det runde bord av Kristine Høiland

Legenden om kong Arthur og ridderne av det runde bord er blitt fortalt med mange forståelsesbriller siden den oppsto en gang på 400-tallet. Det er en spennende fortelling om alt som skjer i forbindelse med det magiske, runde bord som kong Arthur fikk i medgift for dronning Gunniver. Bordet hadde den gamle magiker Merlin fått laget en gang i en ukjent fortid. Rundt dette bordet samlet 150 riddere seg, og stolenes bakside lyste opp med deres navn når deres tid var kommet for å tre inn i ridderkretsen.

Vi hører om deres reiser på oppdrag for å redde jomfruer og landområder fra fiender, om deres søken etter den hellige Gral, og hvordan de stadig vender tilbake til ridderborgen og det runde bord for å samle krefter til videre dåd. Rudolf Steiner beskriver i foredragene «Die Mysterien des Morgenlandes und des Christentums» dette som et bilde på vår tids innvielse, som avløser de gamle mysterieinnvielsene. Det er fortellingen om de tolv som står rundt den trettende. Vi kjenner bildet igjen fra Bibelen, med Kristus og de tolv disipler, for det er tolv riddere som er de mest fremtredende, som de tolv stjernetegnene på himmelen. De øvrige er som stjernemylderet rundt. Og de tolv forholder seg til sentrum av kretsen, til solen og månen, representert ved kong Arthur og dronning Gunniver.

Vi kan se på oss selv og vårt Jeg som dette sentrumet, og våre sanser og personlige egenskaper er ridderne vi sender ut i verden for å gi oss livserfaring og utviklingsmuligheter.

Men vi kan også se dette i et større bilde. Kan den antroposofiske impuls være det runde bord vi samles rundt, og antroposofien det sentrum vi forholder oss til og som gir oss næring for vårt virke? Da lyste vårt navn på en stol en gang, og vi fant oss til rette rundt bordet med et pedagogisk oppdrag, et jordbruksoppdrag, et religiøst oppdrag, et kunstnerisk oppdrag, eller noe annet som trakk oss hen mot antroposofien. Så drar vi ut i verden med dette oppdraget, og vender tilbake til den antroposofiske impuls for å styrke oss underveis. Også det sosiale fellesskap rundt bordet gir kraft til å fortsette vårt virke.

Det finnes også andre fellesskap med denne kvaliteten, med andre inspirasjonskilder som sentrum. Kristensamfunnet er for eksempel medlem av Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn (STL), hvor organisasjoner som forholder seg til dette temaet samles. Der møtes vi med andre som har et livssynsmessig oppdrag annerledes enn vårt, og opplever felles forståelse, men også ulikheter. Det gir oss toleranse og kunnskap.

Kong Arthur erfarte at noen riddere ikke kom tilbake, og at nye kom til. Den opprinnelige impuls levde lenge sterkt i ridderne, men nye riddere hadde ikke samme erfaringsgrunnlag. Arthur selv begikk en ungdomssynd ved å få barn med sin halvsøster, og denne sønnen, Mordred, blir tatt opp i ridderlaget og blir en forræder, en slange i paradiset, en Judas-skikkelse.

Historien endte dramatisk med polarisering, kamp og undergang, men også med en framtidrettet inderliggjøring hos dem som ble tilbake. De samlet seg til slutt i et nytt åndelig munkefellesskap. Kanskje kan vi kalle dette det nye runde bord, med mennesker som gjennom indre kamp og

utvikling var blitt konger og prester i eget liv, og søkte sammen i frihet og broderkjærlighet.

Alle organisasjoner som ble dannet på basis av antroposofien, er nå 100 år. Gamle bærere av impulsen er borte, og nye er kommet til i et samfunn som også har endret seg siden den gang. Og vi forsøker alle, på hvert vårt vis, å finne ut av hvordan vi kan bære vårt oppdrag videre under nye betingelser.

Steinerskolene og -barnehagene, samt de sosialterapeutiske virksomhetene, er våre største ambassadører i dag, med den største kontaktflaten ut mot det øvrige samfunnet og innad med foreldre og pedagoger. Vi andre har en mindre kontaktflate, men vi er alle viktige og nødvendige deler av helheten. Antroposofien er vår felles kraftkilde, som vi forstår og forholder oss til individuelt. Noen forholder seg til den antroposofiske impuls helt nære kjernen, og studerer, diskuterer og fordyper sig. Andre lar seg begeistre eller berøre av det konkrete virket, og går ikke i dybden. Vi er menneskelig like mangfoldige som samfunnet rundt oss.

Mange kommer i kontakt med den antroposofiske impuls gjennom konkrete møter med mennesker eller organisasjoner, som foreldre til barn i skole og barnehage. Andre finner fram til den gjennom egen indre søken, den åpne korridor (se figuren). Har man hatt et godt første møte, vil mange finne veien videre til andre deler av sirkelen. Slik er vi ambassadører for hverandre også, i tillegg til å representere den antroposofiske impuls utad.

Måtte dørene stå åpne hos oss alle, ut til samfunnet og mellom oss. Måtte det finnes stoler rundt vårt felles bord

hvor nye navn lyser opp, og hvor nye mennesker begynner sin ridderferd. Og måtte det nye fellesskapet bæres av frihet og broderkjærlighet, hvor vi anerkjenner, støtter og respekterer hverandres oppdrag.

Publisert første gang i 'Mennesket' september 2024

Støtte til bokoversettelse

Antropos forlag har nå med god hjelp fått oversatt den lenge etterspurte boken til Emil Bock om Mikael's tidsalder. Kjersti Kløften har stått for oversettelsen. Denne boken er svært aktuell for å forstå den vanskelige tiden vi er inne i. For å få boken ferdigstilt til utgivelse trenger vi litt økonomisk bistand.

Små og store bidrag mottas med takk!

Antropos konto er: 1254 07 00263 - merk med MIKAEL.

Hilsen fra Liv Skappel Gran og Siri Schultze-Florey

Minneord – Charlotte Wrist Kirk

Født 10. april 1965, død 25. mai 2024

Charlotte ble født i Roskilde i Danmark. Lillesøster Susanne kom senere til. Familien på fire bodde en stund i Københavnområdet, hvor faren var i politiet. Da Charlotte var 5 år, flyttet de videre til Eskildhave fruktgård i Syd-Sjælland, som Charlotte betegnet som sitt første barndomsparadis. Der var et vakkert landbrukslandskap, kultivert, velpleid og mildt både i klima og stemning. Her lærte hun å arbeide. Da frukt og bær var modne, måtte de høstes, og

alle hender, store og små, måtte bidra. Far Peter og mor Connie gikk foran, og slik ble grunnlaget for Charlottes store arbeidsvilje og arbeidsevne lagt.

En annonse i 1975 om behov for driftige arbeidsfolk på Nes gård på Helgøya gjorde at de så flyttet til Norge. Charlotte beskrev dette som sitt andre barndomsparadis. Også her måtte alle hender bidra, og Charlotte organiserte plukking og selvplukk av jordbær og var ellers i gang hele sesongen med nødvendig arbeid. Bonden på Nes hadde også interesser i utviklingen av turismen på Nordseter, og Peter ble involvert. Til slutt overtok Peter og Connie Nordseterbedriften og flyttet dit. Charlotte var nå blitt 14 år og skled

uten problemer inn i ungdomsmiljøet på Lillehammer, med stort engasjement for håndball og volleyball, og alkohol smuglet ut fra barskapet på Nordseter. Nå lærte Charlotte å arbeide innen service- og turistnæringen. Hun var god på skolen, men ble skolelei. Hun dro til Sveits som 17-åring, som au pair for fire barn hos en dansk skipsrederfamilie. Det var et litt ensomt, men fint år. Hun lærte fransk og elsket å stryke skjorter og samtidig høre på musikk.

Hjemme igjen tok hun VG2 på Gjøvik handelsskole, og VG3 på reiselivslinja på Vinstra. Samtidig ble hun turleder på Grønland. Første året var hun sammen med mer erfarne turledere, men som 19- og 20-åring var hun selv ansvarlig for grupper mennesker på 1-2 ukers teltturer på sommeren. Neste stopp var Köln i Tyskland, som hotell-resepsjonist og for å lære tysk. Hun flyktet hjem etter noen måneder, så hun, tok så skogskolen på Vinstra, reiste litt og hadde diverse småjobber før hun begynte på idretts- og friluftslivslinja i Bø i Telemark. Charlotte var blitt 23 år, og her ble det også naturlig å leve ut sin forelskelse i andre jenter. Det var et par sterke, intense år før hun dro videre til Lofoten uten å ha fullført bacheloren. Det ble en flott tid der nord, hvor hun blant annet arbeidet med kulturminne-registrering og slik kom rundt i hele regionen. Hun fortalte en gang hvordan hun kom ridende hjemover i den stor-slagne naturen og så at naboen var i ferd med å sette fyr på gammelt gras. Det var tørt, og vinden sto rett mot huset deres. Charlotte galopperte inn på tunet hans, kjeftet ham huden full, og sammen fikk de slokket ilden. Denne naboen hadde terrorisert hele nabolaget i årevis med skremmende oppførsel. Etter denne hendelsen fikk han stor respekt for Charlotte, og en form for fred ble etablert. Han møtte nok sin overkvinne i raseri, verbal kommunikasjon og mental

styrke, for dette hadde Charlotte rikelig av. Hun strevde med sinnet sitt i mange år, fortalte hun. Hun kunne bli ordentlig sint, delvis uten å ha en egentlig grunn for det, og visste at hun hadde vært urimelig. Sinnet var et tema hun arbeidet aktivt med, og mye ble forløst da hun kom i 40-årene. Likevel kunne mennesker oppleve henne som sint, men som hun selv sa: «Jeg er ikke sinna, jeg er bare engasjert.» Hun var rett på og tydelig og ønsket seg motstand istedenfor ettergivenesshet, for hun fikk respekt for den som kunne stå mot henne i stormen. Det gjaldt både kjærester og venner. Kanskje måtte hun leve uten å ha en livspartner, filosoferte hun en gang. Kanskje var hennes prosjekt i dette livet å finne ut av seg selv. Derfor var venner viktige. Hun tok ofte initiativ til turer, prosjekter og hyggelige måltider.

Lofoten ble for goldt og hardt, og Charlotte dro videre til jordbruksskolen i Aurland. Øko-engasjementet var nå tent for fullt. Hun ble i Aurland fra 1992 til 1995, inntil en annonse fra en biodynamisk gård på Hurum brakte henne til det stedet i Norge hun etterpå følte var sitt rette hjem. På Hurum bygde hun opp Holmsbu turridding, økte antall hester fra 2 til 8, og det ble et sted der mange unge fant seg selv og vokste inn i ansvar og arbeidsoppgaver. Charlotte hadde et skarpt blikk for ulike mennesketyper, ga alle både en og flere sjanser, men satte hun ned foten, var det alvor. Foreldrene på Nordseter begynte å bli eldre, og spørsmålet om å overta ble stilt. Hun dro dit med hester, kjæreste og arbeidsvilje, men det fungerte ikke. Det ble Lismarka og Brøttum og et 11 år langt og sterkt engasjement for Kittilbu utmarksmuseum isteden, fra 2005. Hun elsket det. Her kom alle hennes kvaliteter i bruk, hennes organisasjonsevne,

kunnskapen om friluftsliv og kafédrift, og evne og vilje til å søke de beste løsningene estetisk og miljømessig. Under hennes ledelse ble museet sertifisert som miljøfyrtårn.

Dyr, natur og hagebruk var viktig for Charlotte. Hun hadde en naturlig autoritet som gjorde at dyrene lystret henne. Kom man inn i stallen sammen med Charlotte, ranket hestene seg og sto nesten i giv-akt og ga honnør da hun gikk forbi. Etter hvert måtte noen avlives, noen ble omplassert og bare to ble med til Brøttum. Hundene Troja og Bamse og katten Thorsen var også med.

Hun måtte ha det vakkert og ordentlig rundt seg, ellers ble hun nesten fysisk uvel. Huset på Brøttum kunne vært presentert i et interiørmagasin. Alle detaljer var gjennomtenkt, fra fargevalg til hvor vinduene skulle sitte, til møbler og deres plassering. Og materialbruken var selvfølgelig av høy kvalitet. Da det var ferdig ombygget og innredet, var også Charlottes tid på Brøttum over.

Hun hadde strevd med helsa i flere år og gått på mange ulike dietter for å prøve å få kroppen i samarbeidsmodus. Samtidig hadde lengselen etter Hurum og Holmsbu våknet. Hun hadde engasjert seg i prosjektet Økolandsby Hurum, men det var vanskelig å få realisert. Da den nedslitte hytta øverst i Tillaløkka på Holmsbu ble kjøpt i 2016, kom hun endelig hjem igjen. Alt falt på plass, fortalte hun. Hun hadde funnet sitt tredje paradys på jorden. Sjela ble roligere, og hun hadde de beste årene i sitt liv. Hun ble etter hvert ansatt som daglig leder på Steinerskolen på Hurum, og elsket både sin jobb og sitt nye ombyggingsprosjekt. Det ble utallige helikopterlass inn og ut fra Tillaløkka og mange tunge bæreekter. Til slutt framsto Villa Tilla slik hun ville ha den. Og hun jobbet lange dager og utallige helger for å få oversikt og legge til rette for en god drift på Steinerskolen.

Det var produktive og skapende år, men selv om hun kjente en større ro enn noen gang før i livet, var ikke nyheter om klima, miljø og verdenspolitikk spesielt beroligende. Den økoangsten hun hadde som barn, forvandlet seg langsomt til økosorg. Hennes innsats var for liten og monnet ikke i det store bildet. Livslysten fikk et anstrøk av dødslengsel, og i denne stemningen mottok hun høsten 2020 budskapet om at hun hadde fått kreft. 2024 ble en krevende vinter for Charlotte, på mange vis. Snøen lavet ned, det holdt seg kaldt, og med svinnende krefter ble det vanskelig for henne å bo i sitt veiløse paradisi i Tillaløkka. Så tok hun tilflukt hos venner mens hun drømte om å få en siste vår og sommer hjemme, men da kulden endelig slapp taket etter påske, strammet kreften grepet. Charlotte ble innlagt på Bærum sykehus, så hospits på Bråset, og hun klarte bare å komme seg til Villa Tilla med familie og venner på korte dagsbesøk. Til slutt ba hun inderlig om å få lov til å gi slipp. Sola skinte, varmen kom, hagen blomstret, golfbanen lokket, men hun orket ingen ting. Det var en jevn strøm av besøkende, og far, søster, nevøer og søskenbarn kom. Da kviknet hun til og gledet seg over samtalen. Men til slutt var også dette for mye, og hun ba om å bli skjermet og få konsentrere seg om det siste store prosjektet, å gå over terskelen og inn i nye erfaringer. På nattbordet hennes lå til slutt en indisk yogis selvbiografi, en bok om den kristne mystikeren Pater Pio og Rudolf Steiners bok om livet etter døden. Hun var ikke kirkelig, men definerte seg som religiøs.

Charlotte bodde på avdeling A4 på Bråset. Det er kanskje den eneste gangen hun har vært i nærheten av et A4-liv. Hun var et usedvanlig menneske med helt spesielle kvaliteter. Mange kommer til å savne henne her nede på jorden.

Kristine Høiland

Minneord – Kaspar Hartveit

Født 24. mars 1979 - død 23. februar 2024

Kaspar kom til jorden på en solfylt vårdag. Den varme, milde og empatiske personligheten han etter hvert utviklet, beholdt han helt til han døde fredfullt i sitt eget hjem 23. februar 2024. Han var fra første stund en livlig og leken gutt som likte å utforske og utfordre omgivelsene, og som ofte fant på kreative og morsomme aktiviteter. Så snart han lærte å gå, begynte han å klatre i trærne i hagen. Han ville opp, og gjerne så høyt som mulig, iblant til foreldrenes bekymring. Han viste en oppdagelsestrang og en vilje til å skaffe seg overblikk som fulgte ham gjennom livet.

Da Kaspar var tre år gammel, flyttet han med mor, far, sin to år eldre storebror og to yngre søstre inn i en stor, gammel villa på Paradis utenfor Bergen. Noen år senere fikk han til sin store glede enda en lillesøster. I den store hagen kunne barn utfolde seg i livlig lek blant utfordrende klatretrær og spennende gjemmesteder. Iblant kunne leken bli for voldsom, og da var Kaspar den første til å trøste de det gikk ut over. Han var svært glad i sine søsken.

På skolen viste han mange kreative evner, men det var geografi han likte aller best. Han levde seg inn i de jordiske

livsforhold, først landskapet i Norge, så videre ut i verden og til slutt i det store verdensrommet. Det ble en rød tråd i livet hans, å reise i tankene ut i det fjerne. Han ville forstå og omfavne den store verden der ute.

Han var også en modig gutt som ikke nølte med å kaste seg ut i nye opplevelser. Da familien var på sin første utenlandsreise, dro han gjerne av gårde på egne oppdagelsesferder, og han var den eneste som våget å stå med en stor kvelerslange kveilende rundt halsen og skuldrene. Han holdt til og med det fryktinngydende hodet i hendene. Slangen omfavnet ham, og Kaspar smilte.

Den empatiske siden viste han ved å være interessert i og bry seg om andre mennesker. Da hans oldemor lå på det siste, var det Kaspar som ville bli sittende og holde henne i hånden. Da det for lengst var på tide å gå, ville han bli der. Han skrev fine kort og hilsener til andre på deres bursdager, og han kunne ofte si hvor stolt og glad han var i søsknene sine. Han hadde mange venner i barne- og ungdomstiden som han satte stor pris på. De bygget hytter i store trær, og en gang dro han med to venner på sykkeltur til Sørlandet. Han tok godt vare på sine venner.

Da han var ferdig med ungdomsskolen, begynte han på en utdanning som kokk. Han likte å lage mat og kunne ofte overraske familien med nylagde rundstykker og fantasifulle kaker. Han var også kokk da han gjorde militærtjeneste i marinen om bord på en fregatt. Livet om bord trivdes han veldig godt med. Å reise med et stort skip langt ute på det åpne og ukjente havet var en mektig opplevelse.

I voksen alder endret livet seg, og han fant seg ikke helt til rette med å gå inn i vanlige, faste mønstre. Han gikk fra den ene jobben til den neste, på leting etter noe som kunne gi

mening, men som det var vanskelig å finne. Han valgte bort det som for de fleste er en trygg livsvei. For Kaspar ble livet annerledes. Han var en vandrende sjel. Der andre stoppet opp for å slå rot, i en jobb eller med familie, der vandret Kaspar videre. Livet ble en prosess, en sammenhengende søken der han begynte med mange aktiviteter, men hvor han ikke fant ro, og valgte å gå videre. Særlig søkte han til miljøer og mennesker som befant seg utenfor det trygge og etablerte samfunnet. Der hvor livet kan være sårbart og smertefullt, møtte han mennesker og utfordringer som ble en viktig del av hans liv. I mange år var han knyttet til et rusmiljø i Bergen, men trakk seg til tider tilbake og levde et eneboerliv der han henga seg til bøker og kunstnerisk utfoldelse.

Han jaktet aldri på noen ytre status, men levde et nøkternt og beskjedent liv med interessene rettet mot indre verdier. Kanskje hastet han gjennom livet for å lære mest mulig om menneskenes adferd på jorden. Vi kan spørre: Hva var det Kaspar søkte etter? Hva var hans oppgave i dette livet?

På sin vandring fikk han verdifulle erfaringer, men han møtte også livets mange mørke sider som han med sitt åpne sinn ble delaktig i og merket av. Det var nesten som han søkte etter motgang for å lære og for å utvikle nye egenskaper. Særlig åpnet han seg for andre menneskers smertefulle livserfaringer. Foreldrene kunne ofte merke hvordan han ble tyngt ned av de mange dystre skjebner han møtte og tok del i. Han tok andres problemer, sorg og gleder innover seg og kunne anstrenge seg ekstremt for å hjelpe mennesker i vanskelige situasjoner. På den måten tok han bedre vare på andre enn på seg selv, og det gikk tydelig ut over helsen hans. Men man har også fått høre at han gjennom å være til stede i utsatte miljøer, spredte lys

og varme til menneskene rundt seg. En av de nære vennene bemerket at han aldri hadde sett Kaspar sint. Hans positive og omsorgsfulle natur var det mange som hadde glede av, også hans nære familie. Både søsken og foreldre minnes med glede hans kreative og entusiastiske personlighet. Men man kunne også se at bak det sosiale engasjementet og den spøkefulle væremåten var Kaspar en tynnhudet og sårbar person som var sterkt berørt av det smertefulle livet til mennesker i utkanten av samfunnet.

Hans evner og interessefelt utviklet seg betydelig gjennom livet, det vises gjennom den omfattende boksamlingen han etterlot seg. Han likte å fordype seg i fortidens gåter og mysterier. Vikingenes fantastiske sjøreiser fulgte han ved å lese seg gjennom sagalitteraturen. Han fikk Snorres kongesagaer i dåpsegave av sine besteforeldre, og sammen med Bibelen og en utgave av Universets Mysterier lå den oppslått ved siden av ham da han døde.

I alle år viste han også sin skaperevne gjennom å tegne. I den senere tiden laget han imponerende miniatyrtegninger fylt av symboler og gåter som bar på en dypere mening. Det kan virke som han tegnet et slags kart og en veiviser inn i sin indre verden. Foreldrene fikk mange tegninger, og en gang var motivet stjernehimmelen med symboler, røde roser og en regnbue fylt av noter. Var det himmelsk musikk han ville uttrykke eller en visjon av universets uendelighet? Selv kalte han bildet Regnbuens Stjerner.

Han kom ofte med symbolske gaver til foreldrene, og en gang var det en praktfull messingstatue av en ørn med utslåtte vinger. Det er den fuglen som flyr høyest fordi den har så store vinger, sa han. Det var en av de mange gåtene han overlot til andre å tolke.

Når foreldrene hørte det banke forsiktig på kjøkkendøren, visste de at det var Kaspar som kom. Han kom med varme og dype tanker om livet, med spennende oppdagelser han hadde gjort gjennom alle bøkene sine eller med de siste tegningene han hadde laget. Men det var også ofte med fortellinger om tragiske skjebner han hadde møtt og om lidelsene til mennesker på utsiden av samfunnet som han sterkt følte for å hjelpe. Å oppleve at man ikke alltid klarer å hjelpe den som trenger det, eller at man selv møter motstand og kald uforstand i byråkratiet, kunne berøre ham sterkt.

Som menneske er hver enkelt av oss større og dypere enn det vi selv er bevisst. Hvert menneske er en høyere natur enn det vi kan se i møtet med den andre. Også Kaspar hadde en natur som var mye høyere enn det vi i det ytre kunne se. Mange opplevde at Kaspar var fylt av et lys. Nå er hans oppgave i livet fullført så langt.

I sin tale i bisettelsen sa far til slutt:

Kjære Kaspar, du er en Stjernesønn som levde et rikt og utradisjonelt liv der du vandret i skyggen av storsamfunnet. Du gikk forsiktig og stille gjennom livet. Med lette skritt henover jorden. Din livsoppgave som et trøstende medmenneske kan du være stolt av. Nå var tiden kommet til å begynne på en annen reise, mot den lysets verden du en gang kom fra. Du vandrer videre mot stjernene nå, og vi følger deg med den samme varme og omtanke som du gav til oss.

Karl Milton Hartveit og Svenn Olav Kalvø

Minneord – Pål Aleksander Makatia

Født 27. juli 1993- død 1. juni 2024

I Kristensamfunnets begravelsesritual sies det: «Vi løfter våre tanker til hans sjels sted.» Det betyr at vi løfter bevisstheten til den åndelige verden der Pål Aleksander Makatia nå er. Den som har gått over dødens terskel, lever et annet sted enn i vår jordiske verden. Og nå må Pål klare seg uten sitt fysiske legeme. Hans bevissthet er blitt en annen, en bevissthet som han først må bli fortrolig med. Han trenger tid for å komme til seg selv, til en ny selvbevissthet, for han er nå i en verden som består av tanker. Livet han hadde på jorden, er blitt en virkelighet i bilder som han kan ta opp i sitt tankeliv og som han må bearbeide. Å komme til en slik selvbevissthet er mulig takket være Kristus, som gjennom sin død overvant menneskets sjelelige død. Slik kan vi prøve å følge Pål idet han nå er inderlig aktiv i den åndelige verden.

Påls vei her på jorden var ikke lett, hans liv ble ikke enkelt. Han visste ikke helt hvem han var, han fant ikke sin egen identitet og kunne ikke si så mye om seg selv - og - han klarte ikke til fulle å utfolde sine talenter. Hva betyr det at

et menneske i dette livet ikke får virkeliggjort sine talenter og intensjoner? Når vi betrakter et menneskeliv kun ut fra de ytre hendelser og den synlige livsvei, mangler noe vesentlig; den usynlige del av vårt liv, det som virker i vår skjebne, som vi har med oss fra tidligere liv når vi kommer til jorden. For vår biografi er først da mulig å fatte, når vi tar med denne dobbeltstrøm som er vårt liv; den ytre konkrete livsvei og den usynlige åndelige vei som til sammen utgjør vår biografi. Fordi vi ikke med våre fysiske sanser kan betrakte det usynlig-åndelige som virker i vår biografi, kan et menneskeliv som brått ble avsluttet, slik Påls liv ble, oppleves som uforståelig og meningsløst, men når vi åpner oss for de usynlig virkende krefter i et menneskeliv, da kan vi begynne å ane en høyere lovmessighet, en mening også i det som var vanskelig, det som ikke ble virkeliggjort.

Margot og Pål, mor og sønn, hadde et nært og godt forhold. Påls kjæreste gjennom seks år sa det slik til Margot: «Dere er ikke bare mor og sønn, dere er jo de beste venner.» De snakket eller sms'et med hverandre hver eneste dag. Pål sa ofte: «Jeg er så glad i deg, mamma!» Og begge hadde en intuisjon for når den andre ikke hadde det bra. Den siste dagen i mai visste Margot at det ikke sto bra til med Pål da hun snakket med ham på telefonen. De siste par måneder hadde Pål vært frisk og uten rus, for han ville så gjerne ha et godt liv. Men nå var han tydelig påvirket, og Margot sa til ham: «Pål, det er uutholdelig for meg å snakke med deg nå», og Pål svarte: «Ja, det er uutholdelig for meg også!» Det var de siste ordene de utvekslet. Margot visste at Pål trengte hjelp denne kvelden, men hjelpen kom for sent. Pål døde av det han hadde inntatt etter en lengre periode helt uten rusmidler – når kroppen ikke lenger tåler det den tålte

før. Det førte til en brå og uventet død. Pål selv ville ikke dø, han ville leve, og han ville bli fri fra den avhengigheten som ødela så mye for ham og for forholdet til andre. Også Pål hadde en intuisjon overfor Margot når hun ikke hadde det bra. For et par år siden ble Margot syk med høy feber; hun klarte ikke engang å bruke eller besvare telefonen, men hun så at Pål ringte gjentatte ganger. Da Margot til slutt klarte å ringe 113, svarte de «Vi er på vei!» For Pål hadde ringt fra Porsgrunn og sagt at moren trengte øyeblikkelig hjelp. Slik reddet Pål Margots liv.

Pål ble født inn i en familie med tre eldre søsken, Ilhem Malika, Mounir og Amina, som da var ni år gammel. Hans far Alexander Pani Makatia var fra Kenya, og han forlot familien da Pål var atten måneder og dro tilbake til Nairobi. Noen år senere døde han der, før Pål fikk mulighet til å bli kjent med ham, men som voksen fikk Pål god kontakt med tantene i Kenya. De ringte og skrev med hverandre. Margot hadde eneansvaret for fire barn, der den eldste hadde ekstra omsorgsbehov. Pål var fra første stund et spesielt barn, han lekte ikke som de andre, men elsket å huske - komme i rytmisk bevegelse. Han utviklet tidlig en spesiell språksans og han snakket lenge før han gikk. Han hadde en velklingende stemme og sang vakkert, en tid også i Kristensamfunnets kor. En gang ventet de besøk av to filippinske unge damer de kjente, og Pål gledet seg. Da de var kommet og Pål hadde hilst på dem, spurte han om han kunne synge en sang for dem. Sangen var fra Filippinene og Pål hadde i all hemmelighet lært seg den på filippinsk for å glede gjestene. Hans spesielle språksans gav også utslag i en underfundig humor overfor Margot – det var språklige uttrykk som bare Margot og han forsto.

Amina fikk mye ansvar for Pål. Hun gledet seg over å få en lillebror, men hun opplevde at hun tidlig måtte ta et ansvar som hun ikke ønsket. Det gjorde at søskenrelasjonen ble litt borte, og Amina ble som en ekstra mor. Margot kom til Kristensamfunnet og ble medlem gjennom Gisle Bie, for her ville hun at Pål skulle døpes og konfirmeres. Amina fulgte opp Pål gjennom hele oppveksten. Hun var veldig stolt av ham og tok ham med i sin egen vennekrets. Da hun selv stiftet familie, ble ektemannen Gregor og Amina en trygg havn for Pål. For Amina var det helt naturlig at Pål alltid ble inkludert; de tre reiste til Disneyland i Paris og til Italia. Pål og Gregor reiste alene til Berlin for å besøke Gregors foreldre, der Pål ble tatt godt imot. Bestefaren der spilte selv piano og var imponert når han hørte Pål spille. Amina opplevde årene fra Pål var tolv til sytten år som hyggelige og morsomme, Pål var lett til sinns og bekymringsløs. Da Amina fikk sitt første barn, ble det vanskelig, for da måtte hun gi sin oppmerksomhet til den lille – og det var ikke lett for Pål. Han utviklet tvangstanker; angst for smitte og sykdommer. Da han ble innlagt for dette noen uker, besøkte Gregor ham hver eneste dag. I tyveårsalderen begynte Pål å drikke, og da han kom full på besøk, måtte Amina sette en grense. Hun kunne ikke lenger ta ansvar for Pål, og kontakten ble sjelden.

Også Margot tok med Pål på reiser til Paris og London da han var ungdom. Det var fine opplevelser for begge to. Pål var en som trengte mye kjærlighet og oppmerksomhet, også som voksen. Da han fikk kjæreste, klarte han med Daniels støtte å være rusfri et helt år. Slik fikk de en fantastisk tid hvor de kunne nyte livet sammen, gå lange kveldsturer og besøke små kafeer. Da var Pål en god person å være sammen med. Men Pål klarte ikke å være uten

alkohol, han ville sitte på bar og drikke for å snakke med mennesker. Da han flyttet til Porsgrunn, hadde han ikke noe nettverk utenom kjæresten. Og han sa ofte: «Jeg passer ikke inn noen steder.» Daniel måtte med tungt hjerte be Pål å flytte for seg selv, etter at han hadde gjort sitt ytterste for å hjelpe ham.

Pål hadde en egen evne til å være helt fokusert; da gav han alt. Gertrud Hertzberg, som var naboen til familien Makatia i Oslo, hadde en sterk mening om Pål og engasjerte seg i at han måtte begynne å spille piano. Slik ble det oppdaget at han hadde et uvanlig stort talent for musikk og for å spille klaver. Fra elleveårsalderen fikk han Elisabeth Lunde som spillelærer, da han begynte på Rudolf Steinerskolen i Oslo. Hun så at han var meget begavet og veldig konsentrert når han spilte. Senere fikk han profesjonell undervisning i seks år av Andrijana Vuckovic, som driver Kolibri Musikkakademi i Oslo. Han spilte og fremførte stykker på flere konserter, blant annet i Gamle Losjen. En gang vant han en konkurranse, der premien var å reise til Bergen for å spille der. Han spilte alltid med stor innlevelse. Han elsket den klassiske musikken og fortalte hvordan han i musikken så alt for seg i bilder, i det dramatiske; naturen, havet, sterke stormer og vind. En sterk imaginasjonsevne gjennom musikken levde i ham. Til Margot sa han: «Jeg gråter når jeg spiller, fordi musikken er så vakker!» Da Andrijana hørte at Pål var død, sa hun: «Jeg var den gangen sikker på at han skulle bli pianist». Så kan vi undre oss: Hva betyr det at han med et så stort talent ikke klarte å utvikle og virkeliggjøre det i dette livet?

En som holdt kontakt med Pål ved å sende vakre kort til ham, var Jean Sandberg, som nå også er i den åndelige verden. Hun skrev til Pål, vel vitende om alt han strevde

med: «Når du blir tretti år, vil du oppleve en stor forvandling.» Pål kommenterte til sin mor: «Må jeg vente så lenge.» Ingen av dem tenkte nok på døden, men døden er en stor forvandling, som Pål nå har erfart. Når han etter et ungt liv er kommet til den andre verden, der han skuer sitt liv fra et høyere perspektiv, kan vi kanskje ane at hans liv ikke var meningsløst, men har vært en forberedelse her for impulser i fremtiden. Det som i dette livet forble uoppfylt, bærer i seg en kraft, en kime for hans videre utvikling frem til han i et neste liv skal betre jorden, der det ufullendte i dette livet kan komme til full utfoldelse. Så kan vi som er her på jorden, løfte våre tanker dit han nå er og følge ham med vår varmende kjærlighet.

Kirsten Thomassen

Olsby feirer 40 år

Olsby feirer 40 år i 2025. Dette skal markeres hele Kristi Himmelfartshelgen 29.- 31. mai 2025 med festligheter og samvær. Hyttene innvies offisielt med en grunnstensnedleggelse torsdag 29. mai. Nærmere informasjon kommer!

Snekkerne har arbeidet med hyttene siden april, og de er nå ferdige utvendig. Det gjenstår isolering/snekring av tak og vegger og gulvlegging. Elektrikeren kommer og legger strøm til lys og varme. Håndverkerne er dyktige og står på! Hyttene blir fine og vakre. Når håndverkerne er ferdige i november, bruker vi vinteren til å innrede og male hyttene innvendig på dugnad. Da kan flere gjøre en innsats! Senge-løsninger, sittebenker og oppbevaringshyller skal snekres. Gardiner og insektnetting skal sys og henges opp. Møbler skal skaffes, vi tar gjerne imot pene bord, stoler og sofa! Vedrørende den økonomiske situasjonen vil styret inderlig få takke alle private, menigheter og organisasjoner for alle generøse bidrag! Under vises en oversikt:

KIN (Kristensamfunnet I Norge)	500.000
Menighetene	850.000
Berle Stiftelse	150.000
Oppsparte midler fra driften	300.000
Lån Sparebank1	2.000.000
Vennelån fra Oslo menighet	600.000
<u>Private gaver (over de siste årene)</u>	<u>600.000</u>
TOTAL	5.000.000

Totalbidraget dekker alle planleggingskostnadene (bl.a. utbedring av veien), arkitekt og ferdigstilling av hyttene. Det er søkt om støtte fra flere stiftelser og fond uten videre tilsagn hittil. Det søkes videre. Styret har en intensjon om å

nedbetale lånene de kommende 3 til 5 år. Fra før har stiftelsen Olsby et banklån på 1.300.000.

Et muntlig tilsagn om 1.000.000 vil redusere lånebeløpet.

Det er særlig tre saker som alle kan hjelpe oss videre med:

- Få inn flere og gjerne regelmessige bidrag,
- hjelpe til med å skape aktivitet og slik få større leieinntekter
- bli med på dugnader!

Vi oppfordrer hermed alle til å komme med flere gaver og å ta i bruk stedet til familiefestninger, stevner og kurs, klasseturer, undervisning og annet! Leien er billig!

OLSBYS gavekonto: 1822.37.07218

Vipps: 131153 (Støtteforening Olsby)

Hjertelig hilsen fra stiftelsens styre ved

Adrian Lorentsson,

Sigrid Løvlie,

Øystein Løvlie,

Daan Ente og

Anne-Marit Bårdseth

Gravferder

Charlotte Wrist Kirk

- født 10. april 1965 i Roskilde, Danmark
- død 25. mai 2024, Bråset
- Siste olje 24. mai 2024, Bråset
- Utsigning 27. mai 2024 Mikaelkirken
- Bisettelse 4. juni, en livssynsnøytral seremoni, Alfaset gravlund
- Minnehandling 22. juni Mikaelkirken

Pål Makatia

- Født 27. juli 1993 i Oslo
- Død 1. juni 2024 i Porsgrunn
- Bisettelse 20. juni Mikaelkirken
- Minnehandling 29. juni Mikaelkirken

Turid Haukås Nejtæk

- født 25. februar 1944.
- død 5. juli 2024
- Den siste olje, 8. juni 2024.
- Bisettelse etter Den norske kirkes ritual, Strandebarm kyrkje 19. juli
- Vielsehandlingen for den døde, Kristensamfunnet i Bergen lørdag 27. juli

Ved andre stranda av Hans Børli

Det mjuke suset av sev
mot stavn og sidebord
når båten siger for siste åretaket
inn i landskyggen
ved andre stranda.

Det mjuke suset av sev –
Og fergemannen svinger varsomt
de våte årebladene
inn på bakfjøla
mens trekk av ville ender
flyr gjennom det gamle ansiktet
med vingene våte av dogg fra en morgen
som gryr i vest.

Fra *Landskap*, 1981

Menigheter

Kristensamfunnet i Bergen, John Lunds plass 1, 5007 Bergen.

bergen.kristensamfunnet@gmail.com

Svenn Olav Kalvø, Eidsvågveien 21 B, 5101 Eidsvågneset.

917 33 333, svennolav@gmail.com

John Rawcliffe (pensjonist), 905 53 065, john.rawcliffe@gmail.com

Kristensamfunnet i Oslo, Mikaelkirken, Oscarsgt. 84, 0256 Oslo.

post.kio@kristensamfunnet.no

Kristine Høiland, Holmboes gt. 6B, 0357 Oslo

901 04 937, krishoei@online.no

Daan Ente, Huitfeldts gate 35c, 0253 Oslo

484 43 975, ente.daan@gmail.com

Elisabeth Sykora, Skådalsveien 27 B, 0781 Oslo

413 47 335, elisabeth.sykora@gmail.com

Kristensamfunnet i Hamar og Mjøsområdet

Daan Ente, Vardebergvegen 474, 2337 Tangen

484 43 975, ente.daan@gmail.com

Kristensamfunnet i Trøndelag, Prinsensgt. 53, 7011 Trondheim.

Siri Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069 Trondheim, 476

00 635, siris-f@hotmail.com

Markus Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069 Trondheim, 909

84 725, markussf@online.no

Kristensamfunnet i Stavanger

Siri Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069 Trondheim. 476

00 635, siris-f@hotmail.com

Markus Schultze-Florey, Henrik Ourensvei 3, 7069 Trondheim 909

84 725, markussf@online.no

Kristensamfunnet i Norge - www.kristensamfunnet.no

Omslag:

Forsiden: *Mikael*, skulptur av Hermann Gross, henger i Murtle Hall, Camphill ved Aberdeen.

Baksiden: Foto av Nils Langeland

Neste frist for innlevering 8. november 2024

Lay-out: Gry Veronica Alsos